

bujen: rahla sanjavost, mladostna objest (Vidrić in Radičević, v tej družbi pogrešam Pavičevića), onemogla starčevska boleš (Šantić, Jakšić), epsko navdahnjene kitice (Zmaj, Kostić, J. Ilić), elegije (Rajić). Kajkavska in dubrovniška plejada nam je po svojem izrazu najbližja. Med pesnikinjami mi najbolj prija Maksimovičeva. Iz najmlajšega zaroda nas tu pozdravljajo Glumac, Krklec, ognjeviti «sevdalija» Hamza Humo, Drainac i. dr. Okusno opremljeni snopič je vreden priporočila.

A. Debeljak.

T U J A D E L A

Collezione di letterature slave. Umberto Urbanaz-Urbani: Scrittori jugoslavi, I, prefazione di Pavle Popović, Rettore dell'Università di Belgrado. Casa editrice «Parnaso», Trieste, 1927. 210 str. Lir 12-50, za inozemstvo 15-50.

Tržaško založništvo «Parnaso» izkazuje v svoji zbirki slovanskih slovstev doslej Cankarjevega Hlapca Jerneja v Regent-Sussekovi prireditvi, Urbanijeve Scrittori jugoslavi, I in II, Giustijev prevod: Rais, Il delitto di Caliba, ter obeta Popovičevu Jugoslovansko književnost poleg Cankarjevih Podob iz sanj.

Prečital sem si v splošno zadovoljstvo prvi snopič Urbanijevih razprav, posvečenih italijanski kraljici Jeleni, potomki slavnega pesnika, kneza in vladike Njegoša. Že na prvi pogled ugodno vpliva podrobnost, da si je tiskarna omislila diakritične znake: oprema je skoro brezhibna.

Ti jedroviti načrtki, orisi, sličice so raztreseni udje, zbrani v celoto iz raznih obzornikov. Pred vsakim zastopnikom najdeš kratek životopis. Obsežnejši in pomembnejši umotvori so prikazani po svoji vsebini, značilne pesmi ali njih odlomki prevedeni v prozi, razen nekaj Kranjčevića, ki je podan v stihih in stikih. Kritik si je prizadeval, predočiti slednjega pisatelja nekako v njegovem slogu: nežnega z rahlimi obrisi, misleca z globljim razmotrivanjem. Na vrsto so prišli tokrat od Srbov: Njegoš, Radičević, Nušić, Rakić, Dučić, Stefanović, Stanković in Jankovičeva ter Savičeva, od Hrvatov pa: Kranjčević, Vojnović, Nazor, Begović, Andrić in Petrović.

Galerija obrazov je torej dokaj pestra. Mimogrede primerja profesor Urbani te avtorje s sorodnimi italijanskimi, kar omogoča njegovemu občinstvu živejšo predstavo. Vmes pa namigne včasih še na razne slovanske tvorce. Tako je prišel do besede Silvin Sardenko, V. Deželić, ob Andričevih žalostinkah Ex Ponto se navaja Cankar itd. Sodbe o posameznikih se večidel ujemajo z mnenjem tukajšnjih ocenjevalcev, vendar pa kritik podaja o proučenih delih tudi osebne vtiske in nazore, mestoma ugodnejše, nego jih čujemo od domačinov samih.

Jugoslovanskemu romanu priznava Urbani prednost pred ruskim. Ne vem, kaj poreče na to znameniti Britec Galsworthy, ki je letos na Sorbonni predaval o šestih najboljših pripovednikih na svetu — Dickens, Conrad, Maupassant, A. France, Tolstoj, Turgenjev — ter po takem povzdiguje zlasti vzhodne in severne Slovane, saj angleško pišoči Conrad Korzenowski je prav za prav Poljak. Vendar pa pripominja rektor Popović, da je ameriška javnost postavila jugoslovanske povesti njegovega izbora nad ruske novele. Članki poudarjajo predvsem one strani in struje v srbsko-hrvatskem knjištvu, ki utegnejo pospeševati zblížavanje in prijazne odnošaje med «jadranskimi rodovi». Iz tega si razlagam, zakaj je n. pr. Nazorov Veli Joža docela zamolčan. A če zdrkne naš naslovník ponekod na politično plat, ne morem vselej pritrđiti njegovemu stališču, čeprav ga razumem spričo današnjega položaja na Apeninskem polotoku. Pa to so zgolj neznatne izjeme med obilico toplega občudovanja za leposlovno proizvodnjo v troedini kraljevini.

Odličnemu prosvetnemu delavcu, ki je dosihdob priobčil izvirne pesmi «Amaranti», «Ninfe d' Italia», spis «Le Grotte di Postumia», nadalje prevedel Vojnovičevo beneško dramo «La Signora dal Girasole» (z A. Voltolino), Begovićev «Volo Nuziale» in «Pergamene di Frate Stratonico» Jele Spiridonovič-Savičeve ter razen tega pripravlja Stankovičev «Sangue impuro», Vojnovičeve «Vecchi peccati» pa študije «Scrittori jugoslavi II», bi želel, da doseže za sodobno jugoslovansko slovstvo isti uspeh, ki ga je imel v 18. stoletju njegov rojak A. Fortis za spoznavanje srbske narodne pesmi. Glas iz tujine kajpada precej zaleže: saj vemo na priliko, da domači humanist Sigsoreo, poveličujoč srbsko-hrvatsko liriko preko staroklasične, ni našel odziva, italijanski opat pa je s svojim «Viaggio in Dalmazia» raznesel sloves Hasanaginice in njenih sorodnic po vsej Evropi.

A. Debeljak.

KRONIKA

DOMAČI PREGLED

Razstava grške in rimske plastike v odlitkih. Ljubljana. Jakopičev paviljon. Junij—julij 1927. XII. razstava Narodne Galerije. Ustanovitev plastičnega muzeja mavčnih odlitkov v Ljubljani je treba radostno pozdraviti, saj predstavlja kulturno pridobitev prvega reda. Vprašanje pa je, če je to ravno naloga Narodne Galerije, ki ima po svoji zamisli čisto druge cilje. Poglavitni namen tega društva je brez dvoma zbiranje domačih, starih in modernih originalnih umotvorov in skrb za njihovo vzdrževanje in tako razmestitev, da so lahko dostopni občinstvu. Ta cilj še dolgo ne bo dosežen, saj je celó vprašanje lastnega doma komaj načeto, zbirka domačih umetnin pa šele v povojih. Dokler Narodna Galerija svojih bistvenih nalog kot bodoča slovenska galerija vsaj v glavnih potezah ne izvede, toliko časa je vsako cepljenje sil in sredstev opasno prav temu prvotnemu, poglavitnemu namenu.

Po svojem značaju bi bila za ustanovitev take institucije, kakršna je zbirka mavčevih odlitkov del svetovne plastike, pozvana prej marsikatera druga kulturna ustanova. Mislim tu na univerzitetni umetnostni institut, na muzej, morda tudi na umetnostno-obrtno šolo (kakršne pa, žal, še nimamo). Ker je pa prav malo verjetno, da bi katera teh ustanov v doglednem času mogla uresničiti to zamisel, se zdi, da je Narodna Galerija vendarle nekam upravičena, da se loti tega, za razširjenje umetnostnega umevanja in kulture sploh važnega podjetja. Če bi seveda zaradi tega morale le količkaj trpeti bistvene naloge, ki si jih je društvo nadelo, bi bilo vsako zapostavljanje višjih in važnejših potreb težko zagovarjati.

Zbirka, ki je bila razstavljena v Jakopičevem paviljonu, naj tvori temelj bodočega plastičnega muzeja. Med šestdesetorico odlitkov po originalih iz Louvrea je vrsta zares znamenitih del klasične plastike od najstarejše dobe do propada. Tudi lajiku so znani umotvori, kakršni so: Delfski voznik, Samotraška Nike, Borgheški borec, Artemida s košuto in Afrodita z Melosa, da imenujem le par najbolj znanih skulptur. Vendar je razen teh del svetovnega slovesa in najvišje umetnostne kvalitete v zbirki nekaj manj važnih in manj pomembnih kipov, ki bi bili brez škode lahko izostali. Treba je namreč pomisliti, da bo s sredstvi, ki bodo na razpolago, komaj mogoče sploh kdaj zbrati količkaj popolno zbirko svetovne plastike vseh časov in narodov, če je že zasnova tako široka, kakor bi kazalo po začetku.